

# Küresel hegemonya ve suyun anlamı: Sürdürülebilirlik söylemi, finansallaşma ve hidrososyal ilişkiler

*Global hegemony and the meaning of water: The discourse of sustainability, financialization, and hydrosocial relations*

Özge Can Doğmuş<sup>\*a</sup> 

<sup>a</sup>Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, Burdur/Türkiye

## Öz

*Bu makale, sürdürülebilirlik söyleminin çağdaş su ve enerji politikalarında nasıl hegemonik bir çerçeveye dönüştüğünü ve bu süreçte suyun toplumsal anlamını nasıl yeniden kurduğunu inceler. Argüman üç eksen üzerinden ilerler. İlk olarak, sürdürülebilirlik çevresel hedefleri çoğu zaman ekonomik büyüme ve teknik rasyonalite diliyle yeniden tanımlayarak karar alma süreçlerini katılım ve adaletin daha kolay dışlandığı teknokratik alanlara taşır. İkinci olarak, doğal sermaye muhasebesi, yeşil tahviller ve kamu-özel ortaklıkları gibi araçlar suyu ölçülebilir bir ekonomik değer haline getirirken, onun etik, kültürel ve ilişkisel boyutlarını daraltır. Üçüncü olarak, hidrososyal döngü yaklaşımı doğrultusunda makale suyu edilgen bir kaynak değil, toplumsal ilişkilerin ve etik yükümlülüklerin üretildiği bir vasat olarak ele alır. Bu çerçevede çalışma, sürdürülebilirlik söylemi ile finansallaşmanın kesişiminde ortaya çıkan ölçülebilirlik rejimini kavramsallaştırmakta ve bunun etik ile epistemik sonuçlarını görünür kılmaktadır.*

**Anahtar Kelimeler:** Sürdürülebilirlik söylemi, Hidrososyal döngü, Su yönetimi, Epistemik adalet, Çevresel adalet

## Abstract

*This article examines how sustainability discourse has become a hegemonic framework in contemporary water and energy policies and how, in the process, it reconstitutes the social meaning of water. The argument develops along three lines. First, sustainability often recasts environmental goals through the language of economic growth and technical rationality, shifting decision-making into technocratic arenas where participation and justice are more easily marginalised. Second, institutional and financial instruments such as natural capital accounting, green bonds, and public-private partnerships render water legible as a measurable economic value, narrowing its ethical, cultural, and relational dimensions. Third, drawing on the hydrosocial cycle approach, the article treats water not as a passive resource but as a medium through which social relations and ethical obligations are produced and contested. Bringing these strands together within a critical geographical framework, the study conceptualises the regime of measurability that emerges at the intersection of sustainability discourse and financialisation, while showing its ethical and epistemic consequences through a hydrosocial reading.*

**Keywords:** Sustainability discourse, Hydrosocial cycle, Water governance, Epistemic justice, Environmental justice

\*Sorumlu Yazar/Corresponding Author: ozgecandogmus@mehmetakif.edu.tr

Geliş/Received: 13.10.2025 Kabul/Accepted: 17.04.2026 Yayın Tarihi/Online Published: 23.04.2026

Atf/To Cite: Doğmuş, Ö. C. (2026). Küresel hegemonya ve suyun anlamı: Sürdürülebilirlik söylemi, finansallaşma ve hidrososyal ilişkiler, Coğrafi Bilimler Dergisi/ Turkish Journal of Geographical Sciences, 24(1), 444-466, <https://doi.org/10.33688/aucbd.1802518>

**EXTENDED ABSTRACT****1. Introduction**

Sustainability has become a dominant policy idiom since the late twentieth century, consolidating as the shared language through which environmental protection and development are reconciled. The Brundtland Commission's definition of sustainable development as meeting present needs without compromising the ability of future generations to meet theirs, institutionalised this reconciliation as a global norm (WCED, 1987). Yet critical scholarship has argued that sustainability has evolved into a governance rationality that often secures the continuity of growth-oriented political economies by translating environmental crises into managerial problems framed in terms of efficiency, performance, and technical optimisation (Redclift, 2005; Swyngedouw, 2010). The core problem addressed in this paper is the narrowing of environmental politics within water and energy governance by a regime of measurability that redefines water as a quantifiable object of valuation, investment, and accountability. This is not merely an economic change but an epistemic and ethical shift: the languages of calculation and financial performance increasingly stand in for questions of justice, power, cultural meaning, and moral obligation.

The paper's purpose is threefold. First, it analyses sustainability discourse as a hegemonic formation that works through consent, in a Gramscian sense, by presenting certain governance arrangements as natural, universal, and inevitable rather than contested and political (Gramsci, 1971). Second, it examines how the entry of economic rationality into ecology is intensified through financial and institutional instruments that translate nature into market-compatible forms, including natural capital, valuation of ecosystem services, green finance instruments such as green bonds, and public-private partnership arrangements (Castree, 2008; Christophers, 2018; Sullivan, 2013). Third, it reads as the financialisation of water through the hydrosocial cycle, which conceptualises water not as a neutral physical resource but as a socio-natural process co-produced through infrastructures, institutions, cultural values, and power relations (Linton & Budds, 2014). This perspective enables the paper to diagnose what measurability and valuation devices omit: relational obligations, plural knowledges, and ethical claims that do not translate into indicators or financial metrics.

Although the extended abstract format usually includes a distinct methodology section, the research design of this paper is conceptual and analytical rather than empirical. Accordingly, the research design is integrated into the argument: this paper develops an interpretive synthesis across critical political ecology, critical water studies, and financialisation of nature scholarship to identify the mechanisms through which sustainability becomes hegemonic and to trace how valuation and accountability regimes rework the meaning of water. The paper does not seek to offer a single-site case study; instead, it asks where and how water's value is produced across spatial scales, moving from basins and infrastructures to regulatory architectures and financial networks. In this formulation, the question of "where" does not point to a single place name but to the spatial assemblages through which valuation, governance, and knowledge travel.

The main results can be stated in advance. Sustainability discourse consolidates into hegemony by generating consent around post-political forms of environmental governance, in which conflict is reorganised as managerial consensus and participation becomes procedural rather than transformative (Swyngedouw, 2011). Financialisation then advances this depoliticisation by creating measurability

infrastructures that define what counts as valid knowledge and legitimate value, thereby narrowing water's social meaning to what can be priced, modelled, and audited (Goldman, 2005; Sullivan, 2013). Through hydrosocial analysis, the paper shows that water financialisation is also a spatial and scalar reconfiguration: it connects everyday water practices and infrastructures to distant regulatory and financial centres, while separating the sites where value is produced from the sites where socio-ecological costs are borne (Bayliss, 2014; Budds, 2020). The paper concludes by arguing that policy and scholarship need to re-embed water within hydrosocial relations that foreground justice, epistemic plurality, and ethical responsibility, rather than treating measurability as the primary horizon of governance.

## **2. Conceptual Approach and Guiding Questions**

The paper is organised around three guiding questions that structure the conceptual analysis.

First, through which consent mechanisms and post-political forms of agreement does sustainability discourse become hegemonic in water and energy policy (Gramsci, 1971; Swyngedouw, 2011)? Here, hegemony is not treated as persuasion at the level of words alone but as the production of common sense through institutional standards, expert authority, and policy repertoires that appear technically necessary rather than politically chosen. Sustainability, in this reading, does not simply express environmental concern; it actively reorganises how environmental problems are defined and which solutions become thinkable.

Second, how do financialisation practices redefine water through regimes of measurability, valuation, and accountability, and through which channels do they narrow water's social meaning (Budds, 2020; Castree, 2008; Christophers, 2018)? This question examines the mechanisms by which nature is rendered governable through calculation. Categories such as efficiency, value for money, risk, and return become normative languages that reshape environmental decision-making. Water is thereby reframed as an input, a flow to be optimised, or an asset that can generate future revenue streams, rather than as a relational substance embedded in cultural significance and moral obligations (Bakker, 2010; Loftus, 2015).

Third, how does the hydrosocial cycle offer an alternative interpretive ground that makes visible the epistemic limits and ethical costs of financialised governance (Linton & Budds, 2014; Wesselink, Kooy & Warner, 2017)? The hydrosocial cycle foregrounds co-production: water's material circulation and social relations are co-produced through infrastructures, institutions, and meanings. This lens allows the paper to demonstrate that valuation devices are never neutral; they privilege forms of knowledge that can be standardised and audited, while marginalising experiential and local knowledges that do not travel through the same calculative infrastructures (Boelens et al., 2014; Goldman, 2005).

### 3. Results

**Table 1.** Summary of analytical results and their governance implications

Analytical result	Core mechanism	Primary implication for water governance
Sustainability as hegemony	Consent formation through efficiency and technical necessity	Depoliticisation of justice and power questions
Financialisation as measurability regime	Valuation tools, indicators, auditability	Narrowing of legitimate knowledge and value
Spatial rescaling and distancing	Abstraction of property and future cash flow logics	Separation of valuation sites from lived costs

### 4. Discussion

Taken together, the results situate the paper within three interlinked debates. First, they reinforce and refine critiques of sustainability as a flexible yet powerful discourse that can absorb conflict into managerial language and secure legitimacy for growth-compatible environmental governance (Redclift, 2005; Swyngedouw, 2010). By foregrounding hegemony as consent formation, the paper clarifies why sustainability often appears non-ideological while functioning as a stabilising framework for particular political-economic arrangements. This is not to claim that sustainability is always depoliticising in every context, but rather to show how, when coupled with expert authority and performance indicators, it can reorganise environmental contestation into procedural participation rather than substantive dispute (Swyngedouw, 2011).

Second, the discussion links this hegemonic operation to the financialisation of nature. Financialisation scholarship has shown how valuation devices, such as ecosystem services metrics, can translate complex socio-ecological relations into commensurable monetary forms, thereby privileging market-compatible values and narrowing ethical vocabularies (Castree, 2008; Sullivan, 2013). This paper extends that argument by emphasising the epistemic consequences for water governance: the criteria by which evidence, rationality, and accountability are judged become increasingly aligned with calculative infrastructures. In this sense, measurability is not a neutral improvement in transparency. It is a form of power that shapes which claims can travel and which actors can be heard (Goldman, 2005). When value is defined through auditability, local knowledge and lived experience are more easily treated as anecdotal or secondary, even when they capture crucial dimensions of socio-ecological harm.

Third, the hydrosocial cycle reframes water financialisation as a transformation of hydrosocial relations rather than as an external overlay on a pre existing “resource.” Water is co-produced through infrastructures, institutions, and meanings; therefore, valuation devices are interventions in the very process through which water becomes water in social life (Linton & Budds, 2014). Through this lens, the ethical cost of financialisation is not only distributive inequity but also a moral and relational displacement. As Loftus (2015) argues, modern water governance can involve a shift away from water as a lived relation toward water as an abstract flow regime. Financialisation deepens this shift by treating water as an asset whose legitimacy is established through future-oriented risk-and-return logics, rather than through obligations grounded in place, reciprocity, and collective life.

The paper also identifies limitations inherent in its design. As a conceptual-analytical study, it does not provide a single empirical case that traces these processes ethnographically. This choice supports generalisation at the level of mechanisms, but it may smooth over variations across national and sectoral contexts. Moreover, in practice, sustainability frameworks are heterogeneous, and some governance arenas may still involve meaningful contestation despite the presence of indicator regimes.

These limitations do not undermine the argument, but delimit its scope: the paper offers a diagnostic account of dominant tendencies rather than an exhaustive description of all sustainability practices.

## **5. Conclusions**

The paper argues that sustainability has become a hegemonic governance language that depoliticises environmental crises by reducing them to measurable, efficiency-driven management, a tendency deepened by financialisation and valuation infrastructures. It recommends treating metrics as contested and incomplete, repoliticising decision-making, protecting epistemic plurality by centring local experiential knowledge, and re-embedding ethics and justice beyond audit and cost-effectiveness. Overall, it argues that water crises require challenging post-political sustainability and re-grounding governance in hydrosocial relations.

## 1. Giriş

Sürdürülebilirlik, yirminci yüzyılın son çeyreğinden bu yana hem çevre politikalarının hem de kalkınma stratejilerinin merkezinde yer alan bir kavram olarak dikkat çekmektedir. 1987 tarihli Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu'yla birlikte küresel politika gündemine yerleşen bu kavram, kısa sürede çevre, ekonomi ve toplum arasındaki ilişkiyi düzenleyen evrensel bir norm haline gelmiştir (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu [WCED], 1987). Raporun tanımına göre sürdürülebilir kalkınma, “gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama olanaklarını tehlikeye atmadan bugünün ihtiyaçlarını karşılamak” olarak ifade edilmiştir. Bu tanım, ilk bakışta çevre koruma ile ekonomik büyüme arasında bir denge arayışını temsil etse de zamanla doğayı kalkınmanın ön koşulu haline getiren yeni bir yönetim ideolojisine dönüşmüştür (Redclift, 2005). Böylece sürdürülebilirlik, yalnızca ekolojik bir ilke değil, aynı zamanda ekonomik büyüme, teknolojik ilerleme ve piyasa verimliliğini meşrulaştıran bir politik çerçeveye evrilmiştir (Swyngedouw, 2010). Bu makale, sürdürülebilirlik söyleminin su ve enerji politikalarında hegemonikleşmesini, suyu ölçülebilir bir ‘değer’ nesnesine çeviren finansal ve kurumsal düzeneklerle birlikte ele alır; bu dönüşümün etik ve epistemik maliyetlerini hidrososyal döngü yaklaşımı üzerinden tartışır.

Gramsci (1971)'nin tanımladığı anlamda hegemonya, zor yoluyla değil, rıza üretimi aracılığıyla kurulan bir toplumsal düzen biçimidir. Bu bağlamda sürdürülebilirlik söylemi, çevresel kaygıları ekonomik büyüme hedefleriyle uzlaştırarak bir tür “rıza ekonomisi” yaratmıştır. Çevresel krizlerin temel nedenleri olan eşitsiz mülkiyet ilişkileri, toplumsal adaletsizlikler ve politik güç asimetrisi tartışma dışına itilmiş; bunun yerine teknik çözümler, piyasa mekanizmaları ve uzman bilgisi çevre politikalarının başlıca araçları haline gelmiştir (Harvey, 2005). Bu yönüyle sürdürülebilirlik, politik olanı teknikleştirir, yani toplumsal farklılık ve çatışma alanlarını yönetilebilir teknik problemlere indirger (Swyngedouw, 2011). Sonuçta sürdürülebilirlik, doğayı koruma iddiasının ötesinde, ekonomik ve yönetsel bir istikrar projesi olarak işlev görmektedir.

Sürdürülebilirlik söyleminin en belirgin biçimde somutlaştığı alanlardan biri enerji ve su yönetimidir. Özellikle yenilenebilir enerji projeleri, rüzgâr, güneş ve hidroelektrik gibi, kalkınmanın “yeşil” yüzü olarak sunulmakta; bu yatırımlar hem çevre dostu hem de ekonomik olarak rasyonel çözümler şeklinde meşrulaştırılmaktadır (Sovacool & Walter, 2019). Ancak bu çerçeve, çoğu zaman ekolojik tahribatın ve toplumsal eşitsizliklerin üzerini örten bir “yeşil büyüme” anlatısına dönüşmektedir. Hidroelektrik santralleri bu sürecin tipik örneklerinden biridir. Hidroelektrik enerji üretimi, suyu yalnızca fiziksel bir kaynak ve enerji girdisi olarak tanımlayarak, onu toplumsal, kültürel ve etik boyutlarından soyutlamaktadır (Bakker, 2013). Böylece su, yaşamın ortak paydası olmaktan çıkarak üretim kapasitesi ve ekonomik verimlilik göstergeleri üzerinden değerlendirilen bir teknik nesne haline gelmektedir (Budds, 2009; Linton & Budds, 2014). Bu bağlamda sürdürülebilirlik, görünürde çevreyi korumayı hedefleyen ancak gerçekte ekonomik sistemin sürdürülebilirliğini güvence altına alan bir yönetim ideolojisi haline gelmiştir.

Kavramın ideolojik doğası, bilgi üretimi süreçlerinde de kendini göstermektedir. Çevreye ilişkin bilgi, genellikle nesnel, evrensel ve teknik olarak sunulsa da aslında belirli kurumsal güç ilişkileri içinde üretilmektedir (Goldman, 2005). Dünya Bankası, OECD ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı gibi uluslararası kurumlar, sürdürülebilirlik ilkelerini evrensel standartlara dönüştürerek bu bilgi rejimini küresel ölçekte kurumsallaştırmıştır. Bu süreçte, çevresel sorunların tanımı ve çözüm biçimleri yerel bağlamlardan bağımsız, “evrensel akıl” anlayışıyla şekillenir (Adger vd., 2001). Escobar'ın (1995)

“epistemik sömürgeleştirme” olarak adlandırdığı bu durum, yerel bilgi biçimlerini marjinalleştirir ve Batı merkezli rasyonaliteyi tek geçerli bilgi biçimi olarak dayatır. Böylece çevresel yönetişim, toplumsal ve kültürel çeşitliliği dikkate almak yerine, ekonomik verimlilik ve teknik uygunluk gibi ölçütlere indirgenir. Swyngedouw (2011)’un “post-politik çevre yönetimi” olarak adlandırdığı dönüşüm, demokratik tartışma alanının yerini teknik uzlaşmaya bıraktığı bir dönemi işaret etmektedir. Bu dönemde çevre politikaları, farklı çıkar gruplarının müzakeresine değil, uzman bilgisine ve ölçülebilir göstergelere dayandırılır. Dolayısıyla çevresel kararlar “kimin için, neyin pahasına ve kimin bilgisiyle” sorularına yanıt aramadan alınır. Bu durum, çevreyle ilgili politikaların görünürde tarafsız ama gerçekte son derece ideolojik bir nitelik kazanmasına yol açar. Katılım, çoğu zaman biçimsel bir onay mekanizmasına indirgenir; yerel toplulukların deneyimleri karar süreçlerinin dışında kalır (Boelens vd., 2014). Böylece çevresel yönetişim, demokrasi ve adalet ilkelerinden uzaklaşarak teknik bir planlama faaliyetine dönüşür.

Suyun yönetimi, sürdürülebilirlik söyleminin bu hegemonik yapısını en çıplak biçimde gözler önüne sermektedir. Su hem ekonomik hem de ekolojik sistemler açısından merkezi bir unsurdur; bu nedenle sürdürülebilirlik politikalarının odak noktalarından biridir. Ancak suyun bu merkeziliği, onun toplumsal anlamını çoğu zaman gölgede bırakmaktadır. Linton ve Budds (2014)’un geliştirdiği “hidrososyal döngü” yaklaşımı, suyun yalnızca fiziksel bir madde değil, aynı zamanda toplumsal ilişkiler, kültürel değerler ve güç dinamikleri içinde sürekli yeniden üretilen bir varlık olduğunu vurgular. Buna göre su, teknik bir kaynak olmaktan ziyade toplumsal bir ilişkidir. Ancak sürdürülebilirlik söylemi, suyu ölçülebilir, yönetilebilir ve fiyatlandırılabilir bir varlık olarak tanımlayarak, onu bu ilişkisel bağlamdan koparmaktadır (Bakker, 2010). Bu süreç, suyun finansallaşmasına giden yolu da açmaktadır. Su artık yalnızca kullanılacak veya korunacak bir kaynak değil; yatırım yapılabilir, risk hesaplanabilir ve gelir üretebilir bir finansal varlık olarak görülmektedir (Bayliss, 2014; Budds, 2020).

Finansallaşma, sürdürülebilirlik söyleminin ekonomik mantığının en ileri aşamasıdır. “Doğal sermaye”, “ekosistem hizmetleri” ve “yeşil tahviller” gibi kavramlar, doğayı finansal araçlar aracılığıyla görünür kılmamanın yolları olarak sunulmaktadır (Castree, 2008; Sullivan, 2013). Bu yaklaşım, doğayı ancak ekonomik olarak ölçülebildiği ölçüde korunabilir bir varlık haline getirir. Sonuçta çevresel değer, etik ve toplumsal bağlamından koparak piyasa göstergelerine tercüme edilir. Bu durum yalnızca ekonomik bir değişim değil, aynı zamanda epistemik bir kaymadır. Çünkü doğaya dair bilgi, giderek finansal göstergeler, yatırım analizleri ve maliyet-etkinlik hesaplamaları üzerinden tanımlanmaya başlanmıştır. Böylece doğanın anlamı, ekonomik büyümenin bir aracı haline gelir (Christophers, 2018; Mehta, 2014).

Suyun finansallaşması süreci, yalnızca bir yönetişim biçimini değil, aynı zamanda bir anlam rejimini de temsil etmektedir. Bu rejim, suyun etik, kültürel ve ontolojik boyutlarını dışarıda bırakarak, onu ölçülebilir bir değer birimine indirger. Su, toplumsal dayanışmanın ve ortak yaşamın sembolü olmaktan çıkıp yatırım portföylerinin bir unsuru haline gelir. Loftus (2015)’un belirttiği gibi bu dönüşüm, yalnızca ekonomik bir kayma değil, aynı zamanda ahlaki bir kopuştur: su artık yaşamın kutsallığını değil, finansal değerini temsil etmektedir. Böylece suya dair etik sorumluluk, yerini ekonomik hesap verebilirliğe bırakır.

Sürdürülebilirlik söyleminin hegemonik doğası, finansallaşma süreciyle birleştiğinde suyun anlamını temelden dönüştürmektedir. Su artık yalnızca doğa ile toplum arasındaki bir bağ değil, aynı

zamanda ekonomik bir mübadele nesnesidir. Bu durum, çevresel adaletin toplumsal temellerini zayıflatmakta ve yerel bilgi biçimlerinin görünürliğini azaltmaktadır. Çünkü finansallaşmış yönetim, bilgi üretimini de finansal göstergelere göre şekillendirmektedir. Hangi bilginin “rasyonel”, hangi değer “ekonomik olarak sürdürülebilir” sayılacağı, politik ve etik değil, piyasa ölçütleriyle belirlenmektedir (Escobar, 2015; Goldman, 2005). Dolayısıyla su yönetimi yalnızca teknik bir mesele değil; bilgi, iktidar ve etik arasındaki ilişkilerin yeniden tanımlandığı bir alandır.

Bu makale, tam da yukarıda bahsi geçen kesişim noktasına odaklanmaktadır. Çalışma, hegemonik sürdürülebilirlik söylemini, suyun finansallaşması ve hidrososyal dönüşümle birlikte okuyarak bu kesişimin epistemik ve etik maliyetlerini tartışır. Buna göre bu makale üç eksen üzerine inşa edilmiştir: (i) sürdürülebilirlik söyleminin hegemonik doğasının çözümlenmesi, (ii) ekonomik rasyonalitenin ekolojiye girişi ve suyun finansallaşması süreçlerinin tartışılması, (iii) hidrososyal döngü yaklaşımı çerçevesinde bu dönüşümün epistemik ve etik sınırlarının değerlendirilmesi. Bu yapı, sürdürülebilirliğin yalnızca bir çevre politikası değil, aynı zamanda bir bilgi rejimi ve iktidar biçimi olarak anlaşılmasını mümkün kılmaktadır.

Bu çalışma, suyun yönetimini teknik bir planlama konusu olarak değil, toplumsal ilişkilerin, etik sorumlulukların ve bilgi hiyerarşilerinin kesiştiği bir alan olarak ele almaktadır. Bu perspektif, hegemonik sürdürülebilirlik söyleminin ötesine geçebilmek için suyun ilişkisel, çoğul ve etik bir varlık olarak yeniden düşünülmesi gerektiğini savunmaktadır. Böyle bir yaklaşım, yalnızca çevresel krizlere yanıt üretmekle kalmayacak; aynı zamanda suya, bilgiye ve doğaya dair daha adil, çoğulcu ve dayanışmacı bir politik ufuk da açacaktır.

Bu makale, sürdürülebilirlik söylemi ile suyun finansallaşması arasındaki ilişkiyi eleştirel coğrafya ve politik ekoloji perspektifinden kavramsal-analitik bir araştırma tasarımıyla incelemektedir. Analitik yaklaşım, “sürdürülebilirlik”, “verimlilik”, “ölçülebilirlik” ve “değerleme” gibi kavramların teknik olarak nötr kategoriler değil, belirli kurumsal güç ilişkileri içinde kurulan ve dolaşıma sokulan bilgi biçimleri olduğu varsayımına dayanır. Bu nedenle ‘nerede’ sorusu, tekil bir yer adı vermekten çok, suyun değerinin havza ölçeği, altyapı şebekeleri ve finansal ağlar boyunca nasıl üretildiğini göstermeyi gerektirir. Bununla beraber metin, literatürü yalnızca özetlemeyi değil, söz konusu kavramların su yönetiminde nasıl bir etik ve ontolojik kayma ürettiğini ve bu kaymanın hangi siyasal sonuçlara bağlandığını tartışmayı hedefler. Bu doğrultuda çalışma, üç analitik soruya odaklanır: (i) sürdürülebilirlik söylemi, su ve enerji politikalarında hangi rıza mekanizmaları ve hangi post-politik uzlaşma biçimleri üzerinden hegemonikleşmektedir, (ii) finansallaşma pratikleri suyu hangi ölçüm, değerlendirme ve hesap verebilirlik rejimleriyle yeniden tanımlamakta ve suyun toplumsal anlamını hangi kanallar üzerinden daraltmaktadır, (iii) hidrososyal döngü yaklaşımı bu dönüşümün epistemik sınırlarını ve etik maliyetlerini görünür kılmak için nasıl bir alternatif okuma zemini sunmaktadır. Hidrososyal döngü, suyu politik ve mekânsal ilişkiler içinde birlikte üretilen bir süreç olarak ele alır; bu yönüyle insan-su etkileşimini çoğunlukla modelleme problematiği üzerinden tartışan sosyo-hidroloji yaklaşımından analitik olarak ayrılır (Wesselink vd., 2017).

Makalenin coğrafi katkısı, suyun finansallaşmasını mekândan bağımsız bir ekonomik süreç olarak değil, mekânsal ilişkileri ve ölçek düzeneklerini yeniden kuran bir dönüşüm olarak ele almasına dayanır. Buradaki “nerede” sorusu, tekil bir lokasyon işaretlemekle sınırlı değildir; suya ilişkin değerlendirme ve yönetim pratiklerinin hangi ölçeklerde kurulduğu, hangi akışları görünür kıldığı ve hangi yerel bağları görünmezleştirdiği üzerinden yanıtlanır. Bu çerçevede hidrososyal döngü yaklaşımı, suyun

maddi dolaşımı ile toplumsal ve kurumsal ilişkilerin birlikte üretildiğini vurgulayarak, finansallaşmanın suyu “yatırım nesnesi” olarak konumlandığı anlarda ortaya çıkan ontolojik ve etik yabancılaşmayı coğrafi bir analiz zemininde tartışmaya açar.

## 2. Sürdürülebilirlik Söyleminin Hegemonik Doğası

Sürdürülebilirlik kavramı, modern çevre politikalarının en etkili ancak en muğlak terimlerinden biridir. 1972 Stockholm Konferansı’ndan itibaren çevresel yönetişimin merkezinde yer almış; 1987 tarihli Ortak Geleceğimiz raporuyla (WCED, 1987) küresel ölçekte kabul görmüştür. Brundtland Raporu, çevresel sorunların yalnızca doğa ile ilgili teknik problemler olmadığını, aynı zamanda ekonomik kalkınma süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olduğunu ileri sürerek çevre ve ekonomi arasındaki sınırları yeniden çizmiştir. Türkiye’de de sürdürülebilir kalkınma söyleminin çevresel çatışmaları nasıl yeniden çerçevelediği ve katılım ile adalet boyutlarını nasıl ikincilleştirebildiği, yerel direnişler ve kırsal çevre mücadeleleri üzerinden de tartışılmıştır (Çoban, 2010). Bu nedenle kavramın çevre ekonomi uzlaşması vaadi, yalnızca evrensel bir norm olarak değil, somut toplumsal güç ilişkileri içinde işleyen bir siyasal söylem olarak okunmalıdır. Böylece doğa, korunması gereken bir yaşam alanı olmaktan çıkmış; ekonomik büyümenin devamı için düzenlenmesi gereken bir unsur olarak tanımlanmıştır. Redclift’in (2005) vurguladığı gibi, sürdürülebilirlik, ekonomik kalkınmanın çevresel sınırları içinde “yönetilebilir” hale getirilmesi anlamına gelen bir ideolojiye dönüşmüştür. Bu ideoloji, doğayı koruma ile kalkınmayı teşvik etme arasındaki gerilimi ortadan kaldırmak yerine, bu iki alanı aynı hedef doğrultusunda yeniden tanımlamaktadır. Bu dönüşüm, sürdürülebilirliği rıza üreten bir yönetişim dili haline getirirken, kavramın politik niteliğini de teknik uzlaşma söylemleri içinde görünmezleştirir.

Sürdürülebilirlik artık yalnızca ekolojik bir ideal değil, aynı zamanda ekonomik ve yönetişimsel bir stratejidir. Bu strateji, doğayı ekonomik büyümenin sınırları içinde tutarken, çevre sorunlarını teknik çözümlerle yönetilebilir hale getirir. Bu yönüyle sürdürülebilirlik, yalnızca bir kalkınma paradigması değil, aynı zamanda bir bilgi rejimidir. Foucault’nun bilgi-iktidar ilişkisi kavramıyla ifade edilecek olursa, bu rejim, bilgi üretimi aracılığıyla belirli bir çevre tahayyülünü kurumsallaştırmakta; böylece çevresel yönetişim biçimlerini, karar alma mekanizmalarını ve ekonomik öncelikleri yönlendirmektedir. Bu bilgi rejiminin merkezinde “hegemonya” yer alır.

Gramsci (1971)’nin geliştirdiği hegemonya kavramsallaştırması, modern kapitalist toplumlarda rızanın nasıl üretildiğini anlamak açısından açıklayıcıdır. Gramsci’ye göre hegemonya, yalnızca ekonomik ya da politik bir üstünlük değil, aynı zamanda fikirler, değerler ve normlar aracılığıyla inşa edilen bir liderlik biçimidir. Bununla birlikte Gramsciyen hegemonya, yalnızca söylemsel bir ikna kapasitesi değil; kapitalist üretim ilişkileri ve sınıfsal konumlanmalar içinde örgütlenen bir rıza ve zor bileşimi olarak düşünülmelidir. Hegemonyanın bu sınıfsal ve maddi zemini görünürleştirilmediğinde, sürdürülebilirlik söyleminin kimler için hangi maliyetlerle işlediği sorusu kolaylıkla bulanıklaşır (Yetiş, 2018). Bu makalede hegemonya kavramı, çevresel uzlaşımın tarafsız bir ortak iyi gibi sunulmasının ardındaki sınıfsal ve kurumsal çıkar asimetrisini tartışmayı mümkün kılan bir analitik dayanak olarak kullanılmaktadır. Bu anlamda hegemonya, belirli bir dünya görüşünün doğal, evrensel ve kaçınılmaz hale gelmesi sürecidir. Sürdürülebilirlik söylemi de tam olarak bu şekilde işler. Çevresel sorunların çözümünü teknik bilgiye, ekonomik rasyonaliteye ve piyasa araçlarına bağlayarak siyasal tartışmayı ortadan kaldırır. Böylece çevre politikaları, demokratik müzakere alanı olmaktan çıkarak uzmanlık alanına dönüşür. Bu metinde post-politika kavramı, çevresel çatışmaların siyasal ihtilaf olarak değil, uzman uzlaşısı ve performans göstergeleri üzerinden yönetimsel bir mesele olarak kurulması anlamında

kullanılmaktadır. Swyngedouw'un (2010) belirttiği üzere, bu dönüşüm "post-politik çevre yönetimi"nin temelidir.

Post-politika, çatışmanın uzlaşmaya, siyasalın yönetime, yurttaşın ise uzmanın gölgesinde silikleştiği bir durumu ifade eder. Çevresel meseleler artık etik ve politik bir tartışma konusu değil; teknik ölçümler, göstergeler ve performans metrikleriyle tanımlanan idari süreçlerdir. Suyun kullanımı, karbon emisyonlarının azaltılması ya da enerji verimliliği gibi konular, toplumsal adaletin ya da demokratik katılımın konusu olarak değil, optimizasyon problemi olarak görülür. Bu yaklaşım, "kimin sürdürülebilirliği?", "ne pahasına?" ve "kimin bilgisiyle?" sorularını arka plana iter. Dolayısıyla sürdürülebilirlik, politik olanın yerini alan bir yönetim teknolojisine dönüşür. Gramsciyen perspektiften bakıldığında, sürdürülebilirlik söyleminin hegemonik gücü tam da bu rıza üretimi kapasitesinde yatar. Çevre politikaları, piyasa dostu bir dil kullanarak kendisini evrensel bir zorunluluk gibi sunar. Böylece ekonomik büyümenin çevresel sürdürülebilirlikle bağdaştırılabileceği fikri, tartışılmaz bir gerçek haline gelir. Harvey'in (2005) ifade ettiği gibi, neoliberalizm doğayı sermaye birikiminin yeni sınırı haline getirirken, sürdürülebilirlik söylemi bu süreci meşrulaştıran ideolojik kılıfı sağlar. "Yeşil büyüme", "temiz enerji" veya "karbon nötr kalkınma" gibi kavramlar, bu meşrulaştırmanın dilsel araçlarıdır. Bu dil, kalkınmanın sınırlarını sorgulamak yerine, çevresel krizleri kapitalist üretim biçiminin yeni yatırım alanlarına dönüştürür. Türkiye'de büyüme, kalkınma ve sermaye birikimi eleştirisi literatürü, bu dönüşümün etik ve ekolojik bedellerini özellikle görünür kılarak 'kalkınma' söyleminin kriz yönetimi işlevine dikkat çekmektedir (Başkaya, 2021; Türkay, 2005). Türkiye'de çevre ve su yönetimi tartışmaları da bu kurumsal çerçevelerle etkileşim içinde şekillenmiş; özellikle neoliberal yeniden yapılanma döneminde su yönetiminin teknikleşmesi ve piyasa araçlarına açılması eleştirel biçimde incelenmiştir (Görer-Tamer, 2015).

Hegemonik düzen yalnızca fikirler düzeyinde işlemez; kurumsal düzeyde de güçlü bir yapısal karşılık bulur. Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü (OECD) gibi kurumlar, sürdürülebilirlik ilkelerini küresel politika standartlarına dönüştürerek bu bilgi rejimini kurumsallaştırmıştır (Goldman, 2005). Bu kurumlar aracılığıyla yayılan çevresel yönetim politikaları, yerel toplulukların kendi öncelik ve bilgi biçimlerini dikkate almak yerine, "evrensel göstergeler" ve "ölçülebilir hedefler" üzerinden tanımlanır. Böylece çevresel sorunların politik doğası yerini teknik yönetim pratiklerine bırakır. Bu durum, Escobar'ın (1995) ifadesiyle "kalkınmanın epistemik kolonizasyonu"dur: bilgi, Batı merkezli bir rasyonaliteye göre sınıflandırılır ve yerel bilgi biçimleri sistematik olarak marjinalleştirilir. Bu bilgi politikası, yalnızca çevre yönetiminin teknikleştirilmesini değil, aynı zamanda bilgi hiyerarşilerinin yeniden üretimini de beraberinde getirir. Bilimsel bilgi, evrensel ve tarafsız olarak sunulurken, yerel deneyim, sezgisel bilgi ve kültürel pratikler "geleneksel" ya da "yerel" bilgi başlığı altında ikincilleştirilir (Adger vd., 2001). Oysa bu sınıflandırma, görünürde kapsayıcı olsa da, gerçekte bilgi alanını yeniden hiyerarşikleştirilen bir süreçtir. Yerel toplulukların bilgisi, karar alma süreçlerinde eşit bir ağırlığa sahip olmaz; çoğu durumda yalnızca "katılım" prosedürlerinin biçimsel bir unsuru olarak yer alır (Boelens vd., 2014). Bu durum, çevresel adaletin epistemik boyutunu görünmez kılar.

Suyun yönetimi bağlamında var olan hegemonya daha somut hale gelir. Hidroelektrik yatırımlar, sürdürülebilir enerji üretimi ve karbon emisyonlarının azaltılması gibi hedeflerle meşrulaştırılırken, çoğu durumda suyun toplumsal ve kültürel anlamı bu teknik rasyonalitenin dışında kalır (Bakker, 2013; Budds, 2009). Suyun "kaynak" olarak yeniden tanımlanması, onu toplumsal

ilişkilerden ve etik bağlamdan koparır. Bu kopuş, suyun tahsis ve mülkiyet rejimlerinin kimlerin lehine yeniden kurulduğu sorusunu gündeme getirir ve suyun politik ekolojisini, yalnızca yönetim kapasitesi değil aynı zamanda adalet ve gasp tartışmaları üzerinden düşünmeyi gerektirir (Doğmuş, 2025). Linton ve Budds (2014)'un geliştirdiği “hidrososyal döngü” kavramı, bu indirgemeci yaklaşımın sınırlarını gösterir: su, hem doğal hem toplumsal bir varlıktır; dolayısıyla suyun yönetimi, yalnızca fiziksel tahsis ve ölçüm meselesi değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin nasıl kurulduğu ve hangi değerlerin önceliklendirildiği sorusudur. Ancak sürdürülebilirlik söylemi, bu çok katmanlı doğayı tek boyutlu bir yönetim çerçevesine indirger.

Swyngedouw'un (2011) belirttiği gibi, çevresel yönetişimin “post-politik” doğası, demokratik tartışmayı teknik etkinlik arayışına indirger. Katılım, biçimsel bir onay mekanizması haline gelirken, adalet kavramı etkin yönetimin gölgesinde silinir. Bu süreç, “kimin bilgisi değerlidir?” sorusuna verilen yanıtı da belirler. Çevresel bilgi, çoğu zaman uluslararası finans kurumlarının göstergelerine, uzman raporlarına ve modelleme tekniklerine dayanır. Böylece su gibi temel bir yaşam unsuruna dair bilgi, yaşam deneyiminden çok teknik göstergelerin diliyle ifade edilir. Bu bilgi biçimi, suyun etik ve kültürel anlamını görünmez kılmakla kalmaz; aynı zamanda yönetişimsel meşruiyetin temelini oluşturur. Çünkü teknik bilgi, görünürde tarafsızdır; bu da politik kararları “bilimsel gereklilik” olarak sunmayı mümkün kılar. Bu çerçevede sürdürülebilirlik söylemi, doğayı yalnızca koruma iddiasında bulunmaz; aynı zamanda doğayı yönetilebilir, hesaplanabilir ve finansallaştırılabilir bir nesneye dönüştürür. Doğanın değeri, etik veya toplumsal bağlamından ziyade ekonomik potansiyeli üzerinden tanımlanır. “Doğal sermaye” ve “ekosistem hizmetleri” gibi kavramlar, bu dönüşümün dilsel göstergeleridir (Castree, 2008; Sullivan, 2013). Böylece doğanın korunması, ekonomik olarak anlamlandırılabilir ölçüde meşru hale gelir. Bu, çevresel yönetişimde “etik sorumluluk”tan “finansal sorumluluk”a doğru bir kaymayı temsil eder. Bu kayma, etik gerekçeleri ikincilleştirerek iyi yönetişimi maliyet-etkinlik ve yatırım güvenliğiyle eşitleyen bir normatif çerçeve üretir. Böylece “verimlilik”, yalnızca teknik bir ölçüt değil, yönetişimin ahlaki dili haline gelir.

Sonuç olarak, sürdürülebilirlik söylemi günümüz çevre politikalarında yalnızca bir hedef değil, aynı zamanda bir hegemonya biçimi olarak işlemektedir. Bu hegemonya, bilgi üretimi, kurumsal pratikler ve finansal mekanizmalar aracılığıyla doğayı teknik bir yönetim nesnesine indirgerken, çevresel adaletin, etik sorumluluğun ve yerel bilginin alanını daraltmaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilirliğin hegemonik doğasını çözümlenmek, çevre politikalarının yalnızca içeriklerini değil, aynı zamanda işleyiş biçimlerini, bilgi rejimlerini ve değer sistemlerini de sorgulamayı gerektirir. Bu metin de yalnızca uluslararası literatürle sınırlı kalmayan, Türkiye’de sürdürülebilir kalkınma, büyüme ve su yönetişimi eleştirilerinin birikimini de tartışmanın kurucu bir parçası haline getirerek, eleştirilen epistemik merkeziliği metnin düzeyinde yeniden üretmemeyi hedefler (Başkaya, 2021; Çoban, 2010; Görür Tamer, 2015). Bu sorgulama, sürdürülebilirliğin ideolojik çerçevesini görünür kılarak, su ve doğa ile kurulan ilişkilerin yeniden düşünülmesi için gerekli teorik zemini hazırlar.

### **3. Sürdürülebilirlikten Finansallaşmaya: Ekonomik Rasyonalitenin Ekolojiye Girişi**

Sürdürülebilirlik söyleminin küresel politikalar içinde hegemonik bir güç kazanması, çevresel yönetim anlayışını kökten dönüştürmüştür. 1990’lardan itibaren çevre politikaları, doğrudan devlet müdahalesine dayanan düzenleyici modellerden uzaklaşarak, piyasa temelli araçlara ve finansal mekanizmalara dayalı yeni bir yönetim paradigmasına yönelmiştir (Bakker, 2013; Harvey, 2005). Bu dönüşümle birlikte doğa, kamusal bir ortak miras olmaktan çıkarak ekonomik sistemin verimlilik

ilkelerine tabi hale gelmiştir. Artık çevre koruma, toplumsal bir yükümlülük değil, yatırım yapılabilir bir alan olarak görülmekte; ekolojik sürdürülebilirlik, ekonomik büyümenin bir yan ürünü şeklinde konumlandırılmaktadır (Castree, 2008; Redclift, 2005). Bu süreç, sürdürülebilirlik söyleminin ekonomik rasyonaliteyle birleştiği ve nihayetinde finansallaşmaya evrildiği bir dönemi temsil eder. “Ekonomik rasyonalitenin ekolojiye girişi” ifadesi, doğanın değerini ve anlamını belirleyen epistemik yapının kökten değişimini anlatır. Artık doğa, etik veya ekolojik bir kategori değil; yönetilmesi, ölçülmesi ve optimize edilmesi gereken bir sermaye alanıdır. Bu anlayış, çevre politikalarını yöneten bilgi rejimlerinde de kendini gösterir. “Yeşil ekonomi”, “doğal sermaye”, “ekosistem hizmetleri”, “karbon piyasası”, “su kredileri” ve “yeşil tahviller” gibi kavramlar, bu yeni rejimin dilsel temelini oluşturur. Bu kavramların ortak yönü, çevreyi piyasa ilişkileriyle uyumlu hale getirirken, doğayı ölçülebilir ve yatırım yapılabilir bir nesneye dönüştürmeleridir (MacDonald, 2010; Sullivan, 2013). Türkiye’de bu dilin finansal araçlar düzeyinde nasıl kurulduğuna ilişkin Türkçe literatür de giderek genişlemektedir. Yeşil tahvil piyasalarının kurumsal gelişimine ve Türkiye’de derinleştirilmesine yönelik tartışmalar, sürdürülebilirliğin finansal enstrümanlar üzerinden kurulma biçimlerini görünür kılar (Kandır & Yakar, 2017; Turguttopbaş, 2020). Yeşil tahvil uygulamalarının Türkiye’deki gelişimini sistematik biçimde değerlendiren çalışmalar da finansallaşmanın yerel kurumsal eklenmesini göstermektedir (Menteşe, 2021).

Sürdürülebilirlik söyleminin yeni biçimi, doğayı bir yatırım nesnesine dönüştüren ideolojik bir çerçeve oluşturur. Bu çerçeve, çevresel korumayı ekonomik büyümenin sürdürülmesiyle bağdaştırarak çevre sorunlarını teknik bir yönetim meselesine indirger (Harvey, 2010). Bu yaklaşım, doğanın korunmasını yalnızca ekonomik getirisi üzerinden meşrulaştırır: bir orman, bir göl veya bir su havzası, artık ekolojik dengeye katkısı ya da kültürel değeriyle değil, karbon emisyonunu ne ölçüde “dengeleyebileceği” veya hangi miktarda “doğal sermaye” biriktirebileceği üzerinden değerlendirilir (Bayliss, 2014). Böylece doğa, kendi varlığından çok ekonomik üretkenliği üzerinden tanımlanır. Sullivan (2013)’ın “doğanın finansal soyutlanması” olarak adlandırdığı bu süreç, doğayı karmaşık toplumsal-ekolojik ilişkiler açısından kopararak, sayısallaştırılmış değer biçimleri aracılığıyla temsil eder. Ekosistem hizmetleri yaklaşımı bu durumun tipik bir örneğidir: bir nehrin, ormanın veya gölün değeri, sağladığı hizmetlerin parasal karşılığı üzerinden ölçülür. Bu ölçüm, görünürde çevreyi “koruma” amacını taşır; ancak gerçekte doğayı finansal sistemin hesaplama mantığına dahil eder. Böylece çevre koruma, piyasanın yeni bir uzantısına dönüşür. Doğanın değeri etik bir bağlamda değil, yatırım portföyleri içinde belirlenir (Castree, 2008; Fairhead vd., 2012).

Finansallaşma sürecinin en güçlü etkilerinden biri, çevresel bilgi üretiminde görülmektedir. Çevreye ilişkin bilgi, giderek daha fazla teknik göstergeler, sayısal modeller ve yatırım analizleri üzerinden üretilmektedir. “Karbon ayak izi”, “su ayak izi”, “ekolojik verimlilik endeksleri” gibi araçlar, çevreyi sayılara, katsayılara ve risk oranlarına dönüştürür (Miller, 2005). Türkiye’de sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanmasına ilişkin mevzuat, çevresel gerçeğin ‘ölçüm’ üzerinden yönetilmesini somut bir idari düzene bağlamaktadır. Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik ile izleme raporlama ilkelerini tanımlayan tebliğ, çevresel bilginin standartlaştırılması ve karşılaştırılabilir kılınması yoluyla ölçülebilirlik rejimini kurumsallaştırmıştır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2014; 2014 tarihli Tebliğ). Bu ölçülebilirlik, yüzeyde şeffaflık ve hesap verebilirlik izlenimi yaratsa da, gerçekte çevre sorunlarının toplumsal, kültürel ve etik boyutlarını görünmez kılar. Çünkü bu göstergeler, çevreyi yalnızca bir yönetim nesnesi olarak görür. Oysa ekolojik krizler, yalnızca teknik değil, aynı zamanda politik ve toplumsal krizlerdir (Swyngedouw, 2011).

Sürdürülebilirlik söylemi, bu ölçülebilirlik mantığı sayesinde politik alandan koparak teknik bir uzlaşya dönüşür. Çevresel yönetim artık toplumsal müzakere değil, performans değerlendirmesi olarak işler. Dolayısıyla çevre politikaları, demokratik katılımın değil, yönetim teknolojilerinin konusudur (Forsyth, 2003). Bu durum, Swyngedouw'un (2010) tanımladığı "post-politik" dönemi açıklayan en temel özelliktir: çevre politikaları, çatışma ve farklılık alanı olmaktan çıkarak, uzlaşya ve yönetilebilirlik alanına indirgenmiştir.

Ekonomik rasyonalitenin çevre politikalarına sızmasını mümkün kılan bir diğer unsur, küresel finansal kurumların çevre yönetimi üzerindeki belirleyici rolüdür. 1992 Rio Zirvesi, çevre ve kalkınma arasındaki ilişkiyi finansal araçlar aracılığıyla tanımlayan yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Bu zirveden sonra çevre yönetimi, yatırım programları, fon akışları ve kredi mekanizmalarıyla doğrudan ilişkilendirilmiştir (Newell & Paterson, 2010). Türkiye bağlamında, karbon piyasası ve piyasa hazırlığına ilişkin Türkçe kurumsal yayınlar, çevre yönetiminin piyasa temelli araçlarla yeniden kurgulanmasını açık biçimde belgelendirmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın karbon piyasasına ilişkin çerçeve metinleri ile UNDP'nin ulusal deneyime odaklanan raporu, çevresel yönetimin finansal araçlar üzerinden kurumsallaşma biçimlerini tartışmaya açmaktadır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2012; UNDP, 2013). Küresel Çevre Fonu (GEF), Yeşil İklim Fonu (GCF) ve Dünya Bankası gibi kurumlar, çevresel projeleri destekleyen fonların ana yönlendiricileri haline gelmiş; bu fonların tahsisinde teknik veriler kadar yatırım geri dönüş oranları da belirleyici olmuştur (Sovacool & Walter, 2019). Bu finansal araçlar, çevre politikalarını teknik bir alan haline getirirken aynı zamanda politik denetim mekanizmalarını zayıflatmaktadır. Çünkü artık çevresel kararların meşruiyeti, demokratik katılım ya da toplumsal onayla değil, mali verimlilik göstergeleriyle ölçülmektedir. "Yeşil finansman" ya da "iklim yatırımları" gibi kavramlar, çevre politikalarını piyasa mantığına entegre ederken, çevreyi aynı zamanda borç ilişkilerinin bir bileşeni haline getirir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde çevre yatırımları, dış borçlanma mekanizmaları üzerinden finanse edilmekte; bu durum çevresel bağımlılığın ekonomik bağımlılıkla birleşmesine yol açmaktadır (Bayliss, 2014; Bond & Dugard, 2008). Bu nedenle finansallaşma, yalnızca bir yatırım modeli değil, aynı zamanda bir iktidar biçimidir. Bu yeni iktidar biçimi, doğayı finansal göstergeler aracılığıyla düzenler. Bir nehir, orman ya da göl, artık ekosistem hizmetleri sağladığı için değil, "yatırım getirisi üretebilecek bir varlık" olarak değerlendirilir. Böylece çevresel değer, etik bağlamdan çıkarılarak ekonomik performansla eşitlenir. Bu durum, çevresel yönetimin ahlaki temellerini sarsar. Çünkü artık doğayı korumanın nedeni "doğru" ya da "gerekli" olduğu için değil, "kârlı" olduğu için savunulur. Loftus'un (2015) belirttiği gibi bu, etik sorumluluğun ekonomik hesap verebilirliğe indirgenmesi anlamına gelir.

Finansallaşma yalnızca doğayı değil, doğaya ilişkin bilgi biçimlerini de dönüştürür. Çevreyle ilgili bilgi artık finansal göstergeler, yatırım analizleri ve risk modelleri üzerinden üretilmektedir. Bu bilgi biçimi, görünürde teknik bir tarafsızlığa sahiptir; oysa gerçekte, belirli ekonomik ve politik çıkarları yansıtır (Goldman, 2005). Hangi bilginin "teknik" olarak kabul edileceği, hangi göstergenin "doğru" ölçüm sağladığı veya hangi verinin "bilimsel" olduğu, politik güç ilişkileri tarafından belirlenir. Bu durum, Foucault'nun bilgi-iktidar ilişkisine dair temel tezini çevre alanında somutlaştırır: bilgi, yalnızca doğayı anlamak için değil, onu yönetmek için üretilmektedir. Bu bilgi biçimi, yerel toplulukların deneyimlerine ve bilgi pratiklerine alan tanımaz. Yerel bilgi, geleneksel ekolojik bilgi (TEK) veya halk bilgisi (local knowledge) gibi başlıklar altında tanımlansa da bu tanımlar çoğu zaman epistemik bir hiyerarşi içinde konumlanır. Yerel bilgi, "bilimsel" bilginin karşısında ikincil bir statüye sahiptir (Boelens vd., 2018; Escobar, 2015). Bu durum, "epistemik adaletsizlik" olarak nitelendirilebilir:

çünkü çevreye ilişkin bilgi üretiminde bazı grupların deneyimleri sistematik olarak dışlanmaktadır. Finansallaşmış çevre yönetimi, bu dışlama biçimini pekiştirir; çünkü finansal modeller, yalnızca ölçülebilir ve fiyatlandırılabilir değerleri dikkate alır. Bu sayede yerel bilgi biçimleri, finansal karar alma süreçlerinden tamamen dışlanır.

Epistemik hegemonya, yalnızca bilgi üretiminde değil, bilgi dolaşımında da kendini gösterir. Çevre politikalarına yön veren raporlar, göstergeler ve uluslararası belgeler, belirli bir dilin hâkimiyetinde üretilir. “Etkinlik”, “yatırım dostu çevre”, “piyasa temelli çözüm” gibi ifadeler, bu dilin kurucu unsurlarıdır. Bu söylem, çevresel sorunları politik farklılıklardan arındırarak, teknik uzlaş alanına taşır. Böylece çevre, etik bir mesele olmaktan çıkarak yönetilmesi gereken bir ekonomik risk kategorisine indirgenir (Büscher & Fletcher, 2020).

Finansallaşma süreci, çevreyle kurulan ilişkinin etik temelini zayıflatmaktadır. Çevresel adalet, dayanışma veya kolektif sorumluluk kavramları yerini mali performans, yatırım güvenliği ve piyasa istikrarı gibi terimlere bırakmaktadır. Bu durum, çevre politikalarında etik sorumluluğun yerine finansal hesap verebilirliğin geçtiği bir düzen yaratır. Sürdürülebilirlik artık “doğru olanı yapmak” anlamına değil, “en verimli olanı yapmak” anlamına gelir. Bu etik kayma, doğayı yönetilen bir sistem olarak değil, yatırım yapılabilir bir “gelecek” olarak çerçeveleyen yeni bir zaman anlayışını da beraberinde getirir. Finansal sistem, doğayı gelecekteki getiriler üzerinden değerlendirir. Su, orman veya tarım arazisi, bugünkü ekolojik zorunluluklar açısından değil, gelecekteki yatırım değerine göre anlam kazanır. Bayliss’in (2013) belirttiği gibi, bu “geleceğe yatırım mantığı”, doğayı bugünün toplumsal bağlamından koparır. Finansal getiri vadeden bir doğa anlayışı hem mekânsal hem de zamansal bir uzaklaşma yaratır. Doğa, artık bulunduğu yerin toplumsal anlamlarıyla değil, küresel finans piyasalarının değişkenleriyle ilişkilidir. Bu kayma, çevresel değer üretildiği yer ile çevresel maliyetin deneyimlendiği yer arasındaki mesafeyi büyütür mekânsal eşitsizlikleri derinleştirir. Finansallaşma, suyu ve ekolojik süreçleri belirli finans merkezleri, düzenleyici altyapılar ve yatırım ağları üzerinden yeniden ölçer; böylece “değer” ile “yer” arasındaki ilişki yeniden kurulur. Bu nedenle tartışma, salt iktisadi bir dönüşüm değil, aynı zamanda mekânın ve ölçeğin yeniden örgütlenmesiyle ilgili coğrafi bir dönüşümdür (Bakker, 2013; Budds, 2020; Christophers, 2018). Bahse konu uzaklaşma, Latour (1993)’ün “modern ikilik” olarak adlandırdığı doğa-toplum ayrımının sürdürülebilirlik söylemi içinde yeniden üretildiğini gösterir. Modern düşünce, doğayı insan eyleminden ayrı bir alan olarak kurgulamış; bu ayrım, doğanın ölçülebilir, yönetilebilir ve fiyatlandırılabilir hale gelmesinin ön koşulunu oluşturmuştur. Sürdürülebilirlik söylemi zaman zaman toplum doğa ikiliğini aşma iddiasıyla sunulsa da, finansallaşma dinamikleri bu ayrımı zayıflatmaktan çok, yönetilebilirlik ve fiyatlandırılabilirlik üzerinden daha da derinleştirmektedir. Çünkü doğa, toplumdan bağımsız bir “yatırım nesnesi” olarak konumlandırıldığında hem ontolojik hem de etik bağlamda yabancılaşmaya uğrar. Bu süreç yalnızca kavramsal düzeyde değil, toplumsal düzeyde de ciddi sonuçlar doğurur.

Finansallaşmış çevre politikaları, yerel topluluklar üzerinde yeni bağımlılık ilişkileri yaratmaktadır. Su, toprak ve enerji kaynakları üzerindeki denetim, yerel halktan ulusötesi şirketlere veya fonlara geçmektedir (Bond & Dugard, 2008; Budds, 2020). Bu durum, çevresel adalet tartışmalarını yeniden gündeme getirir. Katılımcı su yönetimi veya topluluk temelli çevre politikaları gibi kavramlar, finansal sistem içinde işlevsiz hale gelir; çünkü katılım, biçimsel bir onay mekanizmasına indirgenmiştir. Topluluklar artık karar verici değil, alınan kararların meşruiyetini sağlayan “paydaşlar”dır. Bu toplumsal dönüşüm, aynı zamanda politik bir dönüşümdür. Finansallaşmış

yönetişim, yurttaşlık ilişkilerini piyasa ilişkileriyle yer değiştirir. Çevresel sorumluluk artık bireylerin etik yükümlülüğü değil, tüketici tercihlerinin konusu haline gelir. “Sürdürülebilir tüketim” gibi kavramlar, bireysel davranışları sistemsel sorunların yerine ikame eder. Böylece çevre politikaları, kolektif eylem yerine bireysel sorumluluk çağrısı üretir. Bu yaklaşım hem toplumsal dayanışmayı zayıflatır hem de politik sorumluluğu görünmez kılar.

Kıscacası, sürdürülebilirlikten finansallaşmaya geçiş, yüzeyde bir politika değişimi gibi görünse de gerçekte çok daha derin bir zihinsel dönüşümü ifade etmektedir. Bu dönüşüm, çevreyle kurulan ilişkiyi etik ve toplumsal temellerinden kopararak ekonomik göstergelere indirger. Artık doğanın değeri, toplumsal anlamından değil, finansal performansından türetilmektedir. Bu süreç, bilgi üretimi, yönetim biçimleri ve toplumsal ilişkiler düzeyinde yeni bir hegemonya yaratır. Sürdürülebilirlik söyleminin hegemonik doğasıyla finansallaşma arasındaki bu süreklilik, çevresel yönetimi bir “etik sorumluluk alanı” olmaktan çıkararak “finansal yönetim alanı”na dönüştürmüştür. Bu nedenle finansallaşma, yalnızca ekonomik bir olgu değil, aynı zamanda politik ve epistemik bir projedir. Çevre politikalarının bu yeni biçimi, toplumsal eşitsizlikleri çözmek yerine derinleştirme potansiyeline sahiptir. Çünkü finansallaşmış bir çevre politikası, adaleti piyasa verimliliğine, dayanışmayı yatırım güvenliğine ve etik sorumluluğu finansal getirinin mantığına tabi kılar.

Sonuç olarak, sürdürülebilirlikten finansallaşmaya uzanan bu dönüşüm, modern çevre yönetiminin en belirgin çelişkisini açığa çıkarmaktadır: çevreyi koruma iddiasıyla hareket eden politikalar, çoğu zaman çevrenin toplumsal anlamını ve etik değerini silikleştirmektedir. Bu çelişki, bir sonraki bölümde ele alınacak olan suyun finansallaşması ve hidrososyal dönüşüm tartışmasının da zeminini oluşturur. Çünkü su, bu dönüşümün hem en somut hem de en sembolik alanıdır: yaşamın kaynağı olarak görülen su, finansallaşma süreci içinde giderek ekonomik ve yönetsel bir nesneye indirgenmiştir.

#### **4. Suyun Finansallaşması ve Hidrososyal Dönüşüm**

Küresel çevre politikalarının son otuz yılında doğa, giderek finansal bir dille tanımlanmaya başlamıştır. Bu değişim yalnızca ekonomik bir yenilik değil, aynı zamanda bilgi, değer ve anlam üretiminde köklü bir dönüşümü temsil etmektedir. Çevresel varlıkların “doğal sermaye”, “ekosistem hizmeti” ya da “yeşil yatırım” olarak çerçevesi, doğayı piyasanın diline tercüme etmenin bir yoludur. Bu yeni dil, doğayı ancak ölçülebilir, değiş tokuş edilebilir ve yatırım getirisi üretebilir hale geldiği ölçüde görünür kılar. Suyun finansallaşması bu dönüşümün en açık örneğidir; çünkü su hem ölçülebilirliği hem de hayati niteliği nedeniyle finansal sistemin en kolay içselleştirdiği doğal varlık haline gelmiştir (Bakker, 2010; Bayliss, 2014; Budds, 2020).

Bu makale, suyun finansallaşmasını “mekândan bağımsız” bir iktisadi süreç olarak değil, mekânsal yeniden ölçeklenme ve yönetim coğrafyaları üzerinden okumaktadır. Finansal karar merkezleri, yatırım ağları ve düzenleyici rejimler bir yanda; havzalar, kentsel şebekeler, sulama altyapıları ve gündelik su pratikleri diğer yanda olmak üzere, suyun değerleri farklı mekânsal düzlemler arasında kurulmaktadır. Bu nedenle finansallaşma, suyun yalnızca piyasa içine alınması değil, aynı zamanda suyun hidrososyal ilişkiler içinde üretilen coğrafi varlığının belirli ölçeklerde yeniden tanımlanmasıdır. Hidrososyal döngü yaklaşımı ve disiplinlerarası sosyo-hidroloji ile hidrososyal analiz tartışmaları, suyun toplumsal ilişkilerle birlikte düşünülmesini ve bu ilişkilerin mekânda somutlaştığı biçimlerin analiz edilmesini olanaklı kılar (Linton & Budds, 2014; Wesselink vd., 2017).

#### 4.1. Finansallaşmanın Mantiği: Suyun Ekonomik Dolaşıma Girişi

Suyun finansallaşması, yalnızca özelleştirme ya da fiyatlandırma politikalarına indirgenemez. Bu süreç, suyun toplumsal, kültürel ve etik ilişkilerden koparılarak soyut finansal göstergelerle temsil edilmesi anlamına gelir. Loftus'un (2015) vurguladığı gibi, su artık maddi bir varlık olmaktan çok, yönetilmesi gereken bir "akış rejimi"dir; bu rejim, maliyet etkinliği, yatırım geri dönüş oranı ve piyasa istikrarı gibi göstergelerle tanımlanır. Böylece su, yaşamın ortak paydasından çıkıp finansal bir varlık sınıfına dâhil olur. Bu dönüşüm, neoliberal ekonomi politikalarının çevresel alandaki uzantısı olarak okunabilir. Devletin kamusal su hizmetlerindeki rolü giderek azalmış, su yönetimi kamu-özel ortaklıkları (PPP), sözleşmeli yönetim modelleri ve yatırım fonları üzerinden yeniden yapılandırılmıştır (Bakker, 2013). Dünya Bankası, OECD ve bölgesel kalkınma bankaları, suyun "ekonomik değerini" vurgulayan reform paketlerini 2000'li yıllarda küresel ölçekte teşvik etmiştir (Goldman, 2005). Bu politikalar, suyu kamusal bir hak olmaktan çıkararak "ekonomik bir mal" haline getirmiştir. Böylece suya erişim, hak temelli bir tartışmadan çok, ödeme gücü ve yatırım kapasitesi üzerinden tanımlanır hale gelmiştir. Bu kayma, suyun tahsisinin ve erişiminin yalnızca hukuki ve mali araçlarla değil, aynı zamanda havza ölçeğinden kentsel şebeke ölçeğine uzanan altyapı coğrafyaları ve farklı mekânsal eşitsizlikler üzerinden yeniden üretildiğini göstermektedir (Ahlers & Merme, 2016; Bayliss, 2014).

Finansallaşma sürecinde suyun "değeri" giderek soyut bir niteliğe bürünür. Bir nehrin, gölün ya da yeraltı suyu rezervinin değeri, ekolojik veya kültürel önemi üzerinden değil, gelecekte yaratabileceği finansal gelir akışları üzerinden hesaplanır. Christophers (2018)'in belirttiği gibi, modern mülkiyet biçimleri artık fiziksel nesnelere değil, gelecekteki gelir akışlarına sahip olma hakkına dayanır. Su sözü konusu olduğunda bu, "suya sahip olma"dan ziyade "suyun gelecekteki kullanım hakkı üzerinden getiri elde etme" anlamına gelir. Böylece su, hem zaman hem mekân boyutunda soyutlaşır; yerel toplulukların yaşam döngüsünden kopar ve finansal ağların dolaşımına girer.

#### 4.2. Mülkiyetin Soyutlaşması ve Suyun Mekânsızlaşması

Finansallaşma, suyun mülkiyet biçimlerini de kökten dönüştürmektedir. Bir baraj, göl veya akarsu, artık belirli bir toplulukla ilişkili mekânsal bir varlık olmaktan çıkar; finansal sistem içinde dolaşabilen soyut bir "varlık sınıfı"na dönüşür. Bu dönüşüm, suyu mekânla kurduğu tarihsel bağdan koparır. Bir su kaynağının değeri, bulunduğu coğrafyanın toplumsal, kültürel ve ekolojik dinamiklerinden ziyade, küresel yatırımcıların risk değerlendirmeleriyle belirlenir (Budds, 2020). Bu "mekânsızlaşma" yalnızca ekonomik bir süreç değil, aynı zamanda ontolojik bir kaymadır. Escobar (2015)'in "ontolojik uzaklaşma" olarak tanımladığı bu durum, doğanın insanla kurduğu anlamlı ilişkiselliğin ortadan kalktığı bir dönemi temsil eder. Su, yaşamın etik ve kültürel temelinden koparak, teknik göstergeler ve finansal araçlar aracılığıyla tanımlanır. Bu uzaklaşma, suyu bir toplumsal ilişki olmaktan çıkarıp, yönetilmesi gereken bir sermaye kategorisine dönüştürür.

Linton ve Budds (2014)'un geliştirdiği hidrososyal döngü kavramı, bu indirgemeci yaklaşımın sınırlarını görünür kılar. Hidrososyal perspektif, suyu doğa-toplum ikiliği dışında, sürekli yeniden üretilen bir toplumsal süreç olarak ele alır. Su, yalnızca fiziksel bir madde değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin, güç dinamiklerinin ve kültürel değerlerin taşıyıcısıdır. Ancak finansallaşma süreci bu çok katmanlı yapıyı parçalayarak suyun toplumsal niteliğini silikleştirir. Su, hidrososyal döngü içindeki yerini kaybederek finansal bir "meta" haline gelir.

#### 4.3. Yönetişimsel Rıza ve Verimlilik Normu

Finansallaşma, yalnızca ekonomik bir dönüşüm değil, aynı zamanda bir rıza üretim sürecidir. Gramsciyen anlamda hegemonya, yalnızca zorla değil, rızayla işler. Suyun finansallaşması da tam olarak bu biçimde meşrulaştırılır: suyun ekonomik değerinin belirlenmesi, suyun daha “adil” ve “etkin” dağıtılmasını sağlayacağı iddiasıyla savunulur. Dünya Bankası’nın 2000’ler başında yayımladığı sektör stratejileri ve politika çerçeveleri, suyun fiyatlandırılmasını ve maliyet geri kazanımını verimlilik ve sürdürülebilirlik hedefleriyle birlikte gerekçelendiren bir söylemi sistematikleştirmiştir (World Bank, 2004). Bu raporlar, suyun fiyatlandırılmasını, kaynak tahsisi verimliliğinin artırılması ve sürdürülebilir yönetimin sağlanması için bir “gereklilik” olarak tanımlar. Ancak bu söylem, suyun sosyal anlamlarını, yerel adalet mekanizmalarını ve kültürel değerlerini göz ardı eder. Bu çerçevede “verimlilik” kavramı, finansal sistemin yeni ahlaki kategorisine dönüşür. Artık iyi bir su yönetimi, etik sorumluluk veya sosyal adalet üzerinden değil, maliyet etkinliği ve yatırım getirisi üzerinden tanımlanır. Bu süreçte “verimlilik”, su yönetiminin baskın normatif ölçütüne dönüşür; iyi yönetim, etik ve adalet tartışmalarından çok maliyet-etkinlik ve performans göstergeleri üzerinden tanımlanır. Çevresel sorumluluk, hesap verebilirlik göstergelerine ve piyasa performansına indirgenir. Böylece suyun yönetimi, toplumsal dayanışmanın değil, finansal disiplini sağlayan bir araç olarak anlam kazanır. Bu durum, katılım kavramını da yeniden biçimlendirir. Katılım, yönetim belgelerinde sıklıkla vurgulansa da, finansallaşmış çevre politikalarında çoğu zaman biçimsel bir onay mekanizmasına indirgenir. Yerel topluluklar, karar süreçlerine katılan aktörler olmaktan çok, önceden belirlenmiş projelere rıza göstermeleri beklenen “paydaşlar” haline gelir (Boelens vd., 2014). Bu biçimsel katılım, finansal projelere demokratik meşruiyet kazandırmanın bir aracı olarak işlev görür. Swyngedouw’un (2011) belirttiği gibi, “post-politik” dönemde rıza, demokratik bir uzlaşının değil, yönetişimsel konsensüsün ürünüdür.

#### 4.4. Epistemik Dönüşüm ve Bilginin Metalaşması

Suyun finansallaşması yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda epistemik bir süreçtir. Finansal göstergeler, suyun değeri hakkında “bilimsel” bilgi üretmenin temel aracı haline gelir. Ancak bu bilgi biçimi, görünürde tarafsız olsa da, belirli ekonomik varsayımları taşır: suyun “verimli” kullanımı, “kıt” bir kaynağın “adil” dağıtımı ve “piyasa uyumlu” yönetimi gibi kavramlar, suyun toplumsal ve kültürel bağlamını dışlar (Budds, 2009; Goldman, 2005). Bu yaklaşım, suyu insan-toplum ilişkilerinin dışında, teknik bir nesne olarak yeniden tanımlar. Bilgi üretiminde bu dönüşüm, bir tür epistemik hegemonya yaratır. Hangi bilginin geçerli, hangi bilginin “rasyonel” sayılacağı finansal göstergelere göre belirlenir. Böylece yerel toplulukların sezgisel, manevi ya da kültürel bilgi biçimleri “ölçülemez” oldukları gerekçesiyle dışlanır (Boelens vd., 2018). Bu dışlama, bilgiye erişim ve bilginin tanınması düzeyinde işleyen epistemik adaletsizlik biçimleriyle ilişkilendirilebilir (Fricker, 2017). Finansallaşmış su yönetimi, bilgi üretimini teknokratik bir çerçeveye hapsederken, suyun anlamını da yalnızca ölçülebilir değerlere indirger. Bu bilgi rejimi, suyun etik boyutunu da dönüştürür. Suyun korunması artık yaşam hakkının ya da adalet ilkesinin gereği olarak değil, ekonomik sürdürülebilirliğin bir unsuru olarak savunulur. Bir baraj projesi veya su iletim hattı, “kalkınma” ya da “yeşil yatırım” olarak tanımlandığında, onun yarattığı ekolojik tahribat veya toplumsal etkiler ikincil hale gelir. Finansal göstergeler, etik sorgulamayı ikame eder. Dolayısıyla suyun finansallaşması, yalnızca bir yönetim biçimi değil, aynı zamanda bir anlam üretim biçimidir.

#### 4.5. Mekân, Zaman ve Ontolojik Kayıp

Finansallaşma süreci, suyla kurulan ilişkide zamansal ve mekânsal bir uzaklaşmayı da beraberinde getirir. Finansal sistem, suyu gelecekteki risk ve getiri hesapları üzerinden değerlendirir. Bu durum, suyu bugünün toplumsal bağlamından koparır ve geleceğin ekonomik projeksiyonlarına hapseder. Bir gölün, nehrin veya yeraltı suyu kaynağının korunması artık bugünkü ekolojik zorunluluklara değil, gelecekte yaratabileceği yatırım değerine göre gerekçelendirilir. Böylece “geleceğe yatırım” mantığı, suyun yaşamsal döngüsünü finansal zamanın içine hapseder (Bayliss, 2014).

Mekânsal düzeyde ise finansallaşma, suyun “yerinden edilmesi” anlamına gelir. Bir nehir, bir baraj ya da bir göl, yerel bir ekosistemle ya da toplulukla olan ilişkisini yitirir. Su artık belli bir coğrafyaya değil, yatırım portföylerine aittir. Bu durum, Linton (2010)’un “modern su” kavramıyla örtüşür: modern su, her bağlamdan soyutlanmış, ölçülebilir, taşınabilir ve standartlaştırılmış bir varlıktır. Finansallaşma, bu modern su anlayışını daha da ileri taşır; çünkü suyu yalnızca fiziksel değil, finansal bir akışa dönüştürür. Escobar (2015)’in ontolojik siyaset ve çoğul dünyalar tartışmaları, modernist yönetim biçimlerinin ilişkiselliği zayıflatan etkisini anlamak için verimli bir çerçeve sunmaktadır. Su, artık insanlar arası dayanışmayı, etik ilişkilenemeyi ya da ortak yaşamı temsil eden bir varlık değildir. Tersine, yatırım ve yönetim nesnesi haline gelmiştir. Bu, yalnızca bir kavramsal değişim değil, aynı zamanda bir varlık kaybıdır: su, yaşamın taşıyıcısı olmaktan çıkıp soyut bir finansal sembole dönüşmüştür.

#### 4.6. Hidrososyal Döngü ve Alternatif Bir Okuma

Hidrososyal döngü yaklaşımı, suyun bu soyutlaşmış haline karşı güçlü bir teorik karşı duruş sunar. Linton ve Budds (2014)’un geliştirdiği bu yaklaşım, suyu hem fiziksel hem toplumsal bir varlık olarak kavrar. Suyun anlamı, onun yalnızca doğa içindeki akışıyla değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerdeki dolaşımıyla da belirlenir. Bu yaklaşım, suyun fiziksel döngüsüyle toplumsal ilişkiler arasındaki karşılıklı üretim sürecine vurgu yapar. Dolayısıyla suyun finansallaşması, bu döngünün bozulması anlamına gelir: su, artık toplumsal bir ilişki değil, ekonomik bir değişken haline gelir.

Hidrososyal yaklaşımın önemi, suyun maddi varlığını toplumsal ve etik bağlamla yeniden ilişkilendirmesinden kaynaklanır. Bu perspektif, suyun anlamını finansal göstergelerden değil, toplulukların yaşam pratiklerinden ve etik ilişkilerinden türetir. Suyun paylaşımı, adaletin, dayanışmanın ve karşılıklılığın somutlaştığı bir alandır. Finansallaşma ise bu anlamları görünmez hale getirir. Dolayısıyla hidrososyal döngü, suyun finansallaşmasına karşı yalnızca teorik bir alternatif değil, aynı zamanda etik bir yeniden düşünme çağrısıdır.

Bu bağlamda suyun finansallaşması, yalnızca ekonomik bir olgu olarak değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin dönüşümü olarak okunmalıdır. Çünkü su, yaşamı ortaklaştıran bir varlık olmaktan çıkıp bireysel mülkiyetin ve finansal kontrolün aracı haline geldiğinde, yalnızca kaynak yönetimi biçimi değil, toplumsal dokunun kendisi değişir. Hidrososyal perspektif, bu dönüşümün politik, epistemik ve etik sonuçlarını görünür kılma potansiyeline sahiptir.

#### 4. Sonuç

Bu makalede, sürdürülebilirlik söyleminin günümüz çevre politikalarında nasıl hegemonik bir çerçeve oluşturduğu ve bu çerçevenin suyla kurulan toplumsal ilişkilere hangi biçimlerde nüfuz ettiği

incelenmiştir. Bu inceleme, suyun finansallaşmasını mekândan bağımsız bir iktisadi süreç olarak değil; havza ölçeğinden kentsel şebeke ölçeğine uzanan altyapı coğrafyaları, yönetim ağları ve ölçekler arası değer üretimi üzerinden okuyan eleştirel bir coğrafi çerçeveye dayanır. Dolayısıyla tartışmanın “nerede” boyutu, tekil bir yer örneğiyle sınırlı bir işaretleme değil; finansal karar merkezleri, düzenleyici rejimler ve suyun gündelik kullanım pratikleri arasında kurulan mekânsal ilişkiler ağı üzerinden kurulmaktadır.

Sürdürülebilirliğin normatif bir ideal olmaktan çıkıp, teknik ve ekonomik bir yönetim paradigmasına dönüşmesi, doğa ile toplum arasındaki ilişkinin bilgi, değer ve iktidar ekseninde yeniden tanımlanmasına yol açmaktadır. Çalışma boyunca gösterildiği üzere, sürdürülebilirlik söylemi bu dönüşümün hem söylemsel hem kurumsal taşıyıcısıdır. Çevre politikalarını piyasa ilkeleriyle uyumlu hale getirirken, katılım, adalet ve etik sorumluluk gibi toplumsal boyutları ikincilleştirmektedir (Çoban, 2010). Bu nedenle sürdürülebilirlik, artık çevresel bir hedef değil; ekonomik büyüme ve yönetim istikrarını güvence altına alan bir hegemonya biçimi olarak işlev görmektedir. Bu hegemonya, yalnızca fikirler düzeyinde değil, bilgi ve finansal sistemler aracılığıyla da kurumsallaşmaktadır. Küresel finans kuruluşları, yatırım fonları ve kalkınma ajansları, çevresel koruma hedeflerini yatırım stratejileriyle birleştirerek “yeşil finansman” söylemini oluşturmuştur. Bu söylem, çevre sorunlarını piyasa mekanizmalarıyla çözmeyi öngörürken, aslında doğayı sermaye birikiminin yeni alanı haline getirmektedir. “Doğal sermaye”, “ekosistem hizmetleri” ve “yeşil tahviller” gibi kavramlar, bu sürecin dilsel araçlarıdır. Doğanın ekonomik olarak değerlendirilmesi, etik sorumlulukların yerini finansal performans göstergelerinin aldığı bir yönetim mantığı üretmektedir. Böylece doğayı koruma fikri, ahlaki bir yükümlülük olmaktan çıkarak, yatırım yapılabilir bir geleceğin unsuru haline gelmektedir.

Finansallaşma, sürdürülebilirlik söyleminin ekonomik mantığını somutlaştıran bir süreçtir. Suyun finansallaşması bu mantığın en belirgin tezahürüdür. Çünkü su, hem ölçülebilirliği hem de yaşamsal niteliği nedeniyle finansal sistemin kolayca içselleştirebildiği bir varlıktır. Suyun finansallaşması, suyun fiziksel özelliklerinden çok, onun ekonomik değerine ve yatırım getirisine odaklanır. Bir su kaynağının, barajın veya yeraltı rezervinin değeri, artık bulunduğu ekosistemin kültürel, etik veya tarihsel önemine göre değil, gelecekte yaratabileceği finansal getiriye göre hesaplanmaktadır. Bu yaklaşım, suyun toplumsal ve manevi anlamını silikleştirir; suyu yaşamı ortaklaştıran bir unsur olmaktan çıkararak yönetilmesi ve fiyatlandırılması gereken bir “kaynak” haline getirir. Türkiye’de su yönetiminin neoliberal yeniden yapılanma içinde teknikleşmesi ve piyasa araçlarına açılması, suyun ‘kaynak’ olarak yeniden tanımlanmasının kurumsal sonuçlarını tartışan Türkçe literatürde de güçlü biçimde gösterilmiştir (Görer Tamer, 2015). Bu süreç, yalnızca ekonomik bir dönüşüm değil, aynı zamanda bir bilgi rejimi değişikliğidir. Suyun değeri, artık toplulukların deneyimlerinden değil, finansal göstergelerden türetilmektedir. Bilgi, “verimlilik”, “etkinlik”, “yatırım riski” ve “getiri oranı” gibi teknik kategoriler aracılığıyla üretilmekte; bu da suya dair etik ve kültürel boyutların karar süreçlerinde temsil edilmesini zorlaştırmaktadır. Finansallaşmış bilgi rejimi, yalnızca suyun yönetimini değil, suyun ne olduğuna dair kavrayışı da dönüştürmektedir. Bu bağlamda suyun anlamı, artık hidrososyal döngü içinde sürekli yeniden üretilen bir toplumsal ilişki olmaktan çıkıp, finansal bir akışın unsuru haline gelmektedir. Bu dönüşüm, hangi bilginin geçerli sayılacağını belirleyen ölçüm ve uzmanlık rejimleri aracılığıyla, su alanında epistemik hiyerarşileri yeniden üreten bir bilgi iktidarı biçimi olarak okunabilir. Çünkü suya ilişkin bilgi üretimi, belirli ekonomik ön kabullere dayanır: su kıt bir kaynaktır; kıtlık verimlilik gerektirir; verimlilik ise fiyatlandırma yoluyla sağlanabilir. Bu zincir, suyun politik, kültürel ve etik anlamlarını teknik bir çerçeveye hapseder. Yerel toplulukların deneyimleri, çoğu zaman bu teknik çerçevenin dışında bırakılır. Katılım, biçimsel bir prosedüre

indirgenir; yerel bilgi, “ölçülemez” olduğu gerekçesiyle dışlanır. Böylece su yönetiminde bilgi hiyerarşisi yeniden üretilir: uzman bilgisi, yerel deneyimin önüne geçer. Bu durum, yalnızca demokratik temsilin değil, epistemik adaletin de aşınmasına neden olmaktadır (Fricker, 2017).

Suyun finansallaşması aynı zamanda mekânsal ve zamansal bir uzaklaşmayı da beraberinde getirir. Su, yerel toplulukların gündelik yaşam pratiklerinden koparılarak, küresel sermaye ağlarının dolaşımına sokulmaktadır. Bir gölün veya nehrin değeri, artık yerel ekosistemlere katkısıyla değil, uluslararası piyasalarda işlem görebilecek potansiyel “doğal sermaye” değeriyle ölçülmektedir. Bu tür soyutlama ve mesafe artışı, ontolojik siyaset ve çoğul dünyalar tartışmalarının işaret ettiği şekilde, ilişkiselliği zayıflatan modernist yönetimsellik biçimlerinin bir sonucu olarak okunabilir (Escobar, 2015). Bu bağlamda su, toplumsal ve ahlaki bir ilişki olmaktan giderek uzaklaşıp finansal değerlendirme rejimlerinin nesnesi haline gelmektedir. Bu ontolojik kayma, yalnızca suyun anlamını değil, insanla doğa arasındaki ilişkiyi de yeniden biçimlendirir. Çünkü finansal sistemin zaman anlayışı, doğanın döngüsel ritmini değil, yatırımın lineer zamanını esas alır. Su, böylece gelecekteki risk ve getiri hesaplarının nesnesi haline gelir; bugünün yaşam döngüsünden kopar. Bu tablo, sürdürülebilirlik söylemi ile finansallaşma arasındaki ideolojik sürekliliği açıkça ortaya koymaktadır. Her iki çerçeve de doğayı teknik bir yönetim nesnesi olarak konumlandırır; her ikisi de etik ve toplumsal sorumlulukları piyasa mekanizmalarına devreder. Ancak finansallaşma, bu ideolojik yapıyı kurumsal bir gerçekliğe dönüştürerek daha kalıcı hale getirmiştir. Bu nedenle finansallaşmış sürdürülebilirlik, yalnızca bir politika paradigması değil, aynı zamanda modern bilgi rejiminin ve ekonomik sistemin birbirine eklenildiği bir hegemonya biçimidir. Bu hegemonik çerçeveye karşı alternatif düşünme biçimleri, özellikle hidrososyal döngü yaklaşımı üzerinden geliştirilmektedir.

Hidrososyal döngü, suyu yalnızca fiziksel bir madde olarak değil, toplumsal ilişkiler, kültürel değerler ve etik pratiklerle iç içe geçmiş bir süreç olarak kavrar. Bu yaklaşım, suyun anlamını toplulukların yaşam biçimleriyle, duygusal ve ahlaki bağlarıyla birlikte yeniden düşünmeyi mümkün kılar. Böylece suyun finansallaşmasıyla birlikte silikleşen toplumsal ve manevi boyutlar yeniden görünür hale gelir. Hidrososyal perspektif, su yönetiminin yalnızca kaynak tahsisi ya da altyapı planlaması olmadığını; aynı zamanda adalet, katılım ve karşılıklılık ilişkilerinin bir ifadesi olduğunu hatırlatır.

Suyun finansallaşmasının toplumsal ve etik sonuçlarını anlamak, günümüz çevre politikalarının en temel açmazını da görünür kılar. Bu açmaz, bir yandan çevresel krizlere yanıt üretme iddiasını sürdürürken, diğer yandan bu krizleri üreten ekonomik sistemin mantığını sorgulamaktan kaçınmaktır. Sürdürülebilirlik söylemi, doğayı kurtarmak için doğayı metalaştırmakta; suyu korumak için suyu fiyatlandırmaktadır. Bu içsel çelişki, çevre yönetiminin sınırlarını belirleyen en önemli ideolojik gerilimdir. Çünkü doğayı finansal sistemin içine dâhil etmek, onun korunmasını değil, denetlenmesini sağlar. Bu nedenle, finansallaşmış sürdürülebilirliğin başarısı, paradoksal biçimde, doğanın özgürlüğünü kısıtlayarak mümkün hale gelmektedir.

Bu makalede savunulduğu üzere, çevresel yönetişimin geleceği, bu hegemonik çerçeveyi aşabilme kapasitesine bağlıdır. Bu da ancak bilgi, değer ve etik alanlarında çoğulculuğu esas alan bir yeniden düşünme süreciyle mümkündür. Suyu ilişkin politikalar, yalnızca verimlilik ve ölçülebilirlik göstergeleriyle değil, toplumsal anlam ve etik sorumluluk ilkeleriyle birlikte tasarlanmalıdır. Bu yaklaşım, suyun ekonomik bir kaynak olarak değil, ortak yaşamın taşıyıcısı olarak görülmesini

gerektirir. Böyle bir perspektif, yalnızca suyun yönetimini değil, insanın doğayla kurduğu ilişkiyi de dönüştürme potansiyeline sahiptir.

Sonuç olarak, sürdürülebilirlik söyleminin hegemonik doğası ile finansallaşma süreci arasındaki süreklilik, çağdaş çevre yönetiminin en kritik eleştirisi alanlarından birini oluşturmaktadır. Bu makalede ortaya konan tartışma, suyun finansallaşmasının teknik bir yenilik değil, epistemik ve etik bir kopuş olduğunu göstermektedir. Bu kopuşun aşılması, ancak hidrososyal döngü perspektifini benimseyen, çoğul bilgi biçimlerine ve yerel deneyimlere alan açan, adalet ve dayanışma ilkelerini merkeze alan bir çevresel yönetim anlayışıyla mümkündür. Böyle bir anlayış, suyu yeniden toplumsal bir varlık olarak konumlandırarak, sürdürülebilirliğin piyasa merkezli sınırlarını aşmanın en güçlü imkânını sunmaktadır.

Çalışmanın temel katkısı, sürdürülebilirlik söylemi ile finansal değerlendirme rejimleri arasındaki sürekliliği, suyun hidrososyal ilişkiler içindeki anlam kaybı üzerinden birlikte okuyarak çevresel yönetimin bilgi ve etik boyutlarını aynı analitik düzlemde tartışmaya açmasıdır. Bu çerçevede, su yönetiminde ‘verimlilik’ ve ‘ölçülebilirlik’ merkezli yaklaşımların, adalet, katılım ve çoğul bilgi biçimleri açısından ürettiği sınırlılıkları görünür kılmaktadır.

### Teşekkür ve Bilgilendirme

Bu çalışmanın hakemliğini ve editörlüğünü yürüten isimlere teşekkürü borç bilirim.

### Katkı Oranları

Yazar Adı	Katkı Türleri
Özge Can Doğmuş	Araştırma Tasarımı, Veri Toplama, Analiz, Yöntem, Yazma.

### Çıkar Çatışması

Yazar, bu çalışmanın hazırlanması ve yayımlanması sürecinde çıkar çatışması oluşturabilecek herhangi bir ticari veya finansal ilişki içinde olmamıştır.

### Referanslar/References

- Adger, W. N., Benjaminsen, T. A., Brown, K. & Svarstad, H. (2001). Advancing a political ecology of global environmental discourses. *Development and Change*, 32(4), 687–715. <https://doi.org/10.1111/1467-7660.00222>
- Ahlers, R. & Merme, V. (2016). Financialization, water governance, and uneven development. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Water*, 3(6), 766-774.
- Bakker, K. (2010). *Privatizing water: Governance failure and the world's urban water crisis*. Princeton University Press.
- Bakker, K. (2013). Neoliberal versus postneoliberal water: Geographies of privatization and resistance. *Annals of the Association of American Geographers*, 103(2), 253–260. <https://doi.org/10.1080/00045608.2013.756246>
- Başkaya, F. (2021). *Eko-sosyalist paradigma*. Yordam Kitap.
- Bayliss, K. (2014). The financialization of water. *Review of Radical Political Economics*, 46(3), 292–307. <https://doi.org/10.1177/0486613413506076>
- Boelens, R., Hoogesteger, J. & Rodríguez-de-Francisco, J. C. (2014). Commoditizing water territories: The clash between Andean water rights cultures and payment for environmental services policies. *Capitalism Nature Socialism*, 25(3), 84–102. <https://doi.org/10.1080/10455752.2013.876867>
- Boelens, R., Perreault, T. & Vos, J. (Eds.). (2018). *Water justice*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316831847>
- Bond, P. & Dugard, J. (2008). Water, human rights and social conflict: South African experiences. *Law, Social Justice & Global Development Journal*. [http://go.warwick.ac.uk/elj/lgd/2008\\_1/bond\\_dugard](http://go.warwick.ac.uk/elj/lgd/2008_1/bond_dugard)

- Budds, J. (2009). Contested H2O: Science, policy and politics in water resources management in Chile. *Geoforum*, 40(3), 418–430. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2008.12.008>
- Budds, J. (2020). Securing the market: Water security and the internal contradictions of Chile's Water Code. *Geoforum*, 113, 165–175. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2018.09.027>
- Büscher, B. & Fletcher, R. (2020). *The conservation revolution*. Verso.
- Castree, N. (2008). Neoliberalising nature: Processes, effects, and evaluations. *Environment and Planning A*, 40(1), 153–173. <https://doi.org/10.1068/a39100>
- Christophers, B. (2018). *The new enclosure: The appropriation of public land in neoliberal Britain*. Verso.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2012). *Türkiye'de karbon piyasası* (Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü).
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2014). *Sera gazı emisyonlarının izlenmesi ve raporlanması hakkında tebliğ* (Resmî Gazete, 17 Mayıs 2014, Sayı 29003).
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2014). *Sera gazı emisyonlarının takibi hakkında yönetmelik* (Resmî Gazete, 22 Temmuz 2014, Sayı 29068).
- Çoban, A. (2010). “Sürdürülebilir kalkınma” tartışması ekseninde Bergama köylü direnişi. İçinde D. Yıldırım & E. Haspolat (Ed.), *Değişen İzmir'i anlamak* (ss. 561–599). Phoenix Yayınevi.
- Doğmuş, Ö. C. (2025). Hidrososyal döngü: Su yönetiminde sosyo-politik ve çevresel dinamikler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 34(1), 189-206.
- Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED). (1987). *Ortak Geleceğimiz [Our common future]*. Oxford University Press.
- Escobar, A. (1995). *Encountering development: The making and unmaking of the Third World*. Princeton University Press.
- Escobar, A. (2015). *Territories of difference: Place, movements, life, redes*. Duke University Press.
- Fairhead, J., Leach, M. & Scoones, I. (2012). Green grabbing: A new appropriation of nature? *The Journal of Peasant Studies*, 39(2), 237–261. <https://doi.org/10.1080/03066150.2012.671770>
- Forsyth, T. (2003). *Critical political ecology: The politics of environmental science*. Routledge.
- Foucault, M. (1980). *Power/knowledge: Selected interviews and other writings, 1972–1977* (C. Gordon, Ed.). New York: Pantheon Books.
- Foucault, M. (2007). *Security, territory, population: Lectures at the Collège de France, 1977–1978* (G. Burchell, Trans.; M. Senellart, Ed.). New York: Palgrave Macmillan.
- Fricke, M. (2017). Epistemik adaletsizlik kavramının gelişimi. I. J. Kidd, J. Medina & G. Pohlhaus Jr. (Ed.), *Epistemik adaletsizlik üzerine Routledge el kitabı* (ss. 53–60). Routledge.
- Goldman, M. (2005). *Imperial nature: The World Bank and struggles for social justice in the age of globalization*. Yale University Press.
- Görer Tamer, N. (2015). Neoliberal politikalar, çevre ve kent bağlamında Türkiye'de su yönetimi. İçinde A. Çoban (Ed.), *Yerel yönetim, kent ve ekoloji: Can Hamamcı'ya armağan*. İmge Kitabevi.
- Gramsci, A. (1971). *Selections from the prison notebooks*. International Publishers.
- Harvey, D. (2005). *A brief history of neoliberalism*. Oxford University Press.
- Harvey, D. (2010). *The enigma of capital: And the crises of capitalism*. Profile.
- Kandır, S. Y. & Yakar, S. (2017). Yeşil tahvil piyasaları: Türkiye'de yeşil tahvil piyasasının geliştirilebilmesi için öneriler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2), 159–175.
- Latour, B. (1993). *We have never been modern*. Harvard University Press.
- Linton, J. (2010). *What is water? The history of a modern abstraction*. UBC Press.
- Linton, J. (2014). Modern water and its discontents: A history of hydrosocial renewal. *WIREs Water*, 1(1), 111–120. <https://doi.org/10.1002/wat2.1009>
- Linton, J. & Budds, J. (2014). The hydrosocial cycle: Defining and mobilizing a relational–dialectical approach to water. *Geoforum*, 57, 170–180. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2013.10.008>
- Loftus, A. (2012). *Everyday environmentalism: Creating an urban political ecology*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.
- Luke, T. W. (1999). Environmentality as green governmentality. İçinde E. Darier (Ed.), *Discourses of the environment* (ss. 121–151). Oxford, England: Blackwell.

- MacDonald, K. I. (2010). The devil is in the (bio)diversity: Private sector “engagement” and the restructuring of biodiversity conservation. *Antipode*, 42(3), 513–550. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8330.2010.00762.x>
- Menteşe, B. (2021). Yeşil tahvilin gelişimi ve Türkiye’deki uygulamaları. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 17(2), 299–327.
- Miller, C. A. (2005). New civic epistemologies of quantification: Making sense of indicators of local and global sustainability. *Science, Technology, & Human Values*, 30(3), 403–432. <https://doi.org/10.1177/0162243904273448>
- Newell, P. & Paterson, M. (2010). *Climate capitalism: Global warming and the transformation of the global economy*. Cambridge University Press.
- Redclift, M. (2005). Sustainable development (1987–2005): An oxymoron comes of age. *Sustainable Development*, 13(4), 212–227. <https://doi.org/10.1002/sd.281>
- Sovacool, B. K. & Walter, G. (2019). Internationalizing the political economy of hydroelectricity. *Review of International Political Economy*, 26(1), 49–79. <https://doi.org/10.1080/09692290.2018.1511449>
- Sultana, F. & Loftus, A. (Eds.). (2012). *The right to water: Politics, governance and social struggles*. London, England: Earthscan/Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203152102>
- Sullivan, S. (2013). Banking nature? The spectacular financialisation of environmental conservation. *Antipode*, 45(1), 198–217. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8330.2012.00989.x>
- Swyngedouw, E. (2010). Apocalypse forever? Post-political populism and the spectre of climate change. *Theory, Culture & Society*, 27(2–3), 213–232. <https://doi.org/10.1177/0263276409358728>
- Swyngedouw, E. (2011). Depoliticized environments: The politics of ecology. İçinde *The international handbook of political ecology* (ss. 131-146). Cheltenham, England: Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9780857936172.00017>
- Turguttopbaş, N. (2020). Sürdürülebilirlik, yeşil finans ve ilk Türk yeşil tahvil ihracı. *Finansal Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 12(22), 267–283.
- Türkay, M. (2005). 1945’ten 2000’lere Söylem ve Gerçeklik Arasında “Kalkınma”nın Halleri. *Ekonomik Yaklaşım*, 16(55), 31-42.
- UNDP. (2013). *Karbon piyasalarında ulusal deneyim ve geleceğe bakış*.
- Wesselink, A., Kooy, M. & Warner, J. (2017). Socio- hydrology and hydrosocial analysis: toward dialogues across disciplines. *Wiley Interdisciplinary Reviews: Water*, 4(2), e1196.
- World Bank. (2014). *Water resources sector strategy: strategic directions for World Bank engagement* (Vol. 1 of 2) (English). Washington, DC: World Bank.
- Yetiş, M. (2018). Hegemonya. İçinde G. Atılğan & A. AYTEKİN (Ed.), *Siyaset bilimi: Kavramlar, ideolojiler, disiplinler arası ilişkiler*. Yordam Kitap.
- Žižek, S. (1999). *The ticklish subject: The absent centre of political ontology*. London, England: Verso.